

Załącznik nr 1

ANALIZA SPÓJNOŚCI CELÓW PROJEKTU PROGRAMU Z CELAMI DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH NA POZIOMIE GLOBALNYM, UE, POLSKI, BIAŁORUSI ORAZ UKRAINY

Dokument	Cele dokumentu	Cele szczegółowe projektu Programu							
		2.1 Promowanie dostosowania do zmian klimatycznych, zapobiegania ryzykom i zwiększanie odporności na klęski żywiołowe	2.2 Promowanie zrównoważonej gospodarki wodnej	2.7 Zwiększenie różnorodności biologicznej, zielonej infrastruktury w szczególności środowisku miejskim i zmniejszenie zanieczyszczenia	4.1 Poprawa dostępności, skuteczności i odporności systemów opieki zdrowotnej i usług opieki długoterminowej ponad granicami	4.5 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, integracji społecznej i rozwoju innowacji społecznych	I.1.1 Zwiększenie sprawności administracji publicznej w drodze upowszechniania współpracy prawnej i administracyjnej oraz współpracy między obywatelami i instytucjami, zwłaszcza w celu wyeliminowania przeszkód prawnych i innych barier w regionach granicznych	I.1.2 Budowanie wzajemnego zaufania poprzez zachęcanie do działań ułatwiających kontakty międzyludzkie	I.2.1 Działania w obszarze zarządzania przekraczaniem granic
1	2	3		4	5	6	7	8	9
Dokumenty strategiczne na poziomie globalnym									

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. 70/1. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf	Dokument określa cele rozwojowe do 2030 r. Wśród celów należy zwrócić uwagę na: Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.	V	V	V	V	V	V	V	
Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19960530238	Głównym celem Konwencji jest doprowadzenie, do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegłby niebezpiecznej, antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Dla uniknięcia zagrożenia produkcji żywności i dla umożliwienia zrównoważonego rozwoju ekonomicznego, poziom taki powinien być osiągnięty w okresie wystarczającym do naturalnej adaptacji ekosystemów do zmian klimatu.	V							
Porozumienie Paryskie https://unfccc.int/files/meetings/paris_nov_2015/application/pdf/paris_agreement_english_.pdf	Głównym celem jest ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2 °C powyżej poziomu przedindustrialnego oraz podejmowanie wysiłków mających na celu ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5 °C powyżej poziomu przedindustrialnego, uznając, że to znacząco zmniejszy ryzyka związane ze zmianami klimatu i ich skutki	V							
Konwencja o różnorodności biologicznej http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20021841532	Celami konwencji są: ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści, wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych, w tym przez odpowiedni dostęp do zasobów genetycznych i transfer właściwych technologii, z uwzględnieniem wszystkich praw do tych zasobów i technologii, a także odpowiednie finansowanie ochrony różnorodności biologicznej.			V					

Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19780070024	Strony Konwencji m.in. uzgodniły: <ul style="list-style-type: none"> — Stworzenie Spisu obszarów wodno-błotnych o międzynarodowym znaczeniu, — Realizację swoich planów w sposób sprzyjający utrzymaniu obszarów wodno-błotnych zamieszczonych w Spisie oraz w miarę możliwości racjonalnemu użytkowaniu innych obszarów wodno-błotnych znajdujących się na ich terytoriach oraz do informowania się nawzajem o zmianach na tych obszarach, — Przyczyniać się do utrzymania obszarów wodno-błotnych i ptactwa wodnego przez tworzenie rezerwatów przyrody na obszarach wodno-błotnych zarówno zamieszczonych, jak i nie zamieszczonych w Spisie, — Powiększać liczebność ptactwa wodnego na obszarach wodno-błotnych. 			V					
Europejska konwencja krajobrazowa http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20060140098	Celami konwencji są: promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu, a także organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu. Strony konwencji zobowiązały się wdrożyć jej postanowienia zgodnie z ich zasadami konstytucyjnymi i organizacją administracyjną oraz poszanowaniem zasady subsydiarności, przy uwzględnieniu Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego oraz zharmonizować jej wdrażanie z polityką.			V		V			
Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości LRTAP http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850600311	Priorytetami konwencji do 2020 r. są: ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z punktu widzenia wpływu na zdrowie (szczególnie w zakresie pyłów PM _{2,5}), zwiększenie znaczenia monitoringu przy ocenie wywiązywania się państw z przyjętych zobowiązań w zakresie redukcji emisji zanieczyszczeń i poprawy jakości powietrza oraz zwiększenie znaczenia ocen zintegrowanych z punktu widzenia wpływu na ekosystemy.	V							
Dokumenty strategiczne UE									

<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski zielony ład (COM(2019) 640 final)</p>	<p>Jest to nowa strategia na rzecz wzrostu, której celem jest przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych. Zawiera m. in. następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> — bardziej ambitne cele klimatyczne UE na lata 2030 (50-55% redukcji GHG w stosunku do 1990 r.) i 2050 (neutralność klimatyczna); — dostarczenie czystej, dostępnej cenowo energii; — zmobilizowanie sektora przemysłu do czystej i o obiegu zamkniętym gospodarki; — budowanie i remontowanie w sposób oszczędzający energię i zasoby; — zerowy poziom emisji zanieczyszczeń; — ochrona i odbudowa ekosystemów i różnorodności biologicznej; — "Od pola do stołu" zdrowy i przyjazny środowisku system żywnościowy; — przyspieszenie przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność. 	V	V	V	V	V	V	V	
<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Ambitniejszy cel klimatyczny Europy do 2030 r. (COM(2020) 562 Final)</p>	<p>Określa nowe cele redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. - > 55% w stosunku do 1990 r. oraz osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r., jak też trajektorie ich osiągnięcia. W szczególności przedstawiono działania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — budynków (fala renowacji), — energetyki, — transportu, — sektora użytkowania gruntów. 	V	V	V	V		V		
<p>Konkluzje Rady Europejskiej z dn. 11.12.2020 r. (CO EUR 17, CONCL 8) (nt. zmian klimatu),</p>	<p>Rada Europejska zatwierdza wiążący cel UE zakładający ograniczenie w UE emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55 % w porównaniu z poziomem z roku 1990.</p>	V	V	V	V		V		

<p>Komunikaty Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów zawierające:</p> <p>1) Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację, COM(2020) 456 final,</p> <p>2) Propozycję budżetu do ww. planu pt.: The EU budget powering the recovery plan for Europe (COM(2020)442 final). https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/about_the_european_commission/eu_budget/1_en_act_part1_v9.pdf</p>	<p>Główne elementy Planu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — masowa fala renowacji budynków i infrastruktury, — gospodarka o obiegu zamkniętym, przynosząca lokalne miejsca pracy; — wdrażanie projektów w zakresie energii odnawialnej, zwłaszcza wiatru, energii słonecznej, oraz rozpoczęcie czystej gospodarki wodorowej w Europie; — czystszy transport i logistyka, w tym instalacja miliona punktów ładowania pojazdów elektrycznych oraz zwiększenie liczby podróży koleją i czysta mobilność w naszych miastach i regionach; — wzmocnienie funduszu Just Transition w celu wspierania przekwalifikowania, pomagając przedsiębiorstwom tworzyć nowe możliwości gospodarcze. <p>Podkreślono też konieczność realizacji strategii - Europejskiego zielonego ładu, która powinna przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy.</p>	V		V	V	V	V	V	
<p>Prawo klimatyczne Propozycja Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego oraz Rady ustalającą ramy dla osiągnięcia neutralności klimatycznej oraz zmieniającą Rozporządzenie (EU) 2018/1999 (European Climate Law) COM (2020) 80 final https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-proposal-regulation-european-climate-law-march-2020_en.pdf</p>	<p>Prawo Klimatyczne ustanawia definicję „trajektorii osiągnięcia neutralności klimatycznej” na okres 2030–2050, w oparciu o cel dotyczący ograniczenia emisji CO2 do 2030 r. (50-55%). W przypadku niedotrzymania przez państwa członkowskie Komisja Europejska przyjmie, w drodze aktów delegowanych, dodatkowe środki mające na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Oceny monitorujące postępy Unii będą przeprowadzane co 5 lat od 2023 r. Aktualnie do 27.05.2020 trwają konsultacje propozycji, potem będzie dalej procedowana.</p>	V							

<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Nowy Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystej i bardziej konkurencyjnej Europy, (COM(2020)98 final z załącznikiem)</p>	<p>Dokument określa kompleks działań w kierunku transformacji do gospodarki obiegu zamkniętego m. in. w zakresie</p> <ul style="list-style-type: none"> — polityki zrównoważonych produktów, — kluczowych łańcuchów produktów (elektronika, ICT, baterie, akumulatory, pojazdy, opakowania, tworzywa sztuczne, wyroby włókiennicze, budownictwo, żywności, woda itp., — zmniejszenie ilości odpadów i zwiększenie ich wartości, — dostosowanie obiegu zamkniętego do potrzeb ludzi, regionów i miast, — działań przekrojowych jak stworzenie obiegu zamkniętego jako warunku neutralności klimatycznej, badań naukowych, — monitoringu postępu. 	V	V	V				
<p>European Council, A roadmap for recovery Towards a more resilient, sustainable and fair Europe 21.04.2020 r. https://www.consilium.europa.eu/media/43384/roadmap-for-recovery-final-21-04-2020.pdf</p>	<p>W Planie odbudowy podkreśla się, że zielona transformacja oraz informatyzacja będą odgrywały centralną i priorytetową rolę w ponownym uruchomieniu i modernizacji gospodarki. Ważne przy tym będą inwestycje w czyste i z informatyzowane technologie z jednoczesnym przejściem na gospodarkę obiegu zamkniętego, co spowoduje wzrost gospodarczy oraz zwiększenie zatrudnienia. Powinno to pozwolić Europie na zajęcie korzystnej pozycji, w skali globalnej, w odbudowie gospodarki po koronawirusie.</p>	V	V	V	V			
<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów Czysta planeta dla wszystkich - Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki (COM(2018) 773 final) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=COM:2018:0773:FIN</p>	<p>Dokument jest zgodny z celami Porozumienia Paryskiego i wyznacza proponowane kierunki działań do 2050 r. w 7 obszarach strategicznych: efektywność energetyczna; energia ze źródeł odnawialnych; czysta, bezpieczna i oparta na sieci mobilność; konkurencyjny przemysł i gospodarka o obiegu zamkniętym; infrastruktura i połączenia międzysystemowe; biogospodarka i naturalne pochłaniacze dwutlenku węgla; wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla oraz jego wykorzystanie. Dokument obecnie nie jest jeszcze przyjęty i będzie rozpatrywany przez Radę Europejską. Dokument wskazuje na konieczność osiągnięcia do 2050 r. neutralnej dla klimatu gospodarki (z uwzględnieniem działań w zakresie pochłaniania gazów cieplarnianych).</p>	V	V	V				

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów, Strategia UE adaptacji do zmiany klimatu (COM(2013)216 wersja ostateczna)	Strategia określa działania w celu poprawy odporności Europy na zmiany klimatu. Wskazuje na konieczność zwiększenia gotowości i zdolności do reagowania na skutki zmian klimatu na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym oraz opracowania spójnego podejścia i poprawy koordynacji działań.	V	V	V	V			
Biała Księga: Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu (COM(2011) 144 final)	<p>Dokument przewiduje następujące kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Zapewnienie wzrostu sektora transportu i wspieranie mobilności przy jednoczesnym osiągnięciu celu obniżenia emisji o 60 %. W tym min.: <ul style="list-style-type: none"> ○ zmniejszenie o połowę liczby samochodów o napędzie konwencjonalnym w transporcie miejskim do 2030 r.; eliminacja ich z miast do 2050 r.; osiągnięcie zasadniczo wolnej od emisji CO2 logistyki w dużych ośrodkach miejskich do 2030; osiągnięcie poziomu 40 % wykorzystania paliwa niskoemisyjnego w lotnictwie do 2050 r.; ograniczenie emisji z morskich paliw płynnych o 40 % do 2050 r.; ○ przeniesienie do 2030 r. 30 % drogowego transportu towarów na odległościach większych niż 300 km na inne środki transportu, np. kolej lub transport wodny, zaś do 2050 r. powinno to być ponad 50 % tego typu transportu), ○ ukończenie szybkiej europejskiej sieci kolejowej do 2050 r. Trzykrotny wzrost istniejącej sieci szybkich kolei do 2030 r. oraz zachowanie gęstej sieci kolejowej we wszystkich państwach członkowskich. Do 2050 r. ○ Stworzenie do 2030 r. w pełni funkcjonalnej ogólnounijnej multimodalnej sieci bazowej TEN-T, zaś do 2050 r. osiągnięcie wysokiej jakości i przepustowości tej sieci, ○ do 2050 r. połączenie wszystkich lotnisk należących do sieci bazowej z siecią kolejową, najlepiej z szybkimi kolejami; zapewnienie, aby wszystkie najważniejsze porty morskie miały dobre połączenie z kolejowym transportem towarów oraz, w miarę możliwości, systemem wodnego transportu śródlądowego. — Efektywna sieć multimodalnego podróżowania i transportu między miastami — Równe szanse na całym świecie dla podróżowania na dalekie odległości i międzykontynentalnego transportu towarów, — ekologiczny transport miejski i dojazdy do pracy. 	V						

<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE</p>	<p>W dokumencie znajdują się następujące główne wytyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> — transeuropejska sieć transportowa powinna być projektowana, rozwijana i eksploatowana w sposób zasobooszczędną, uwzględniając łagodzenie zmian klimatu oraz odporność na te zmiany, — priorytetem ogólnym powinny być środki konieczne do poprawy lub utrzymania jakości infrastruktury pod względem bezpieczeństwa, ochrony, efektywności, odporności na klimat oraz na klęski żywiołowe i katastrofy, ekologiczności oraz poprawienia bezpieczeństwa paliwowego wskutek zwiększenia efektywności energetycznej i propagowanie stosowania paliw alternatywnych – w szczególności bezemisyjnych lub niskoemisyjnych, — zmniejszenie narażenia obszarów miejskich na negatywny wpływ transportu kolejowego i drogowego przez nie przebiegającego, — łagodzenie skutków hałasu i wibracji spowodowanych przez transport kolejowy, w szczególności za pomocą środków w zakresie taboru i infrastruktury, w tym instalacji chroniących przed hałasem, — rzeki, kanały i jeziora powinny być utrzymywane tak, by zachować dobre warunki nawigacyjne, przy jednoczesnym przestrzeganiu mających zastosowanie przepisów z zakresu ochrony środowiska, — zwracanie szczególnej uwagi na rzeki o swobodnym biegu zbliżonym do ich stanu naturalnego, które mogą z tego powodu być przedmiotem szczególnych środków, — wprowadzenie nowych technologii i innowacji w celu wspierania transportu niskoemisyjnego, — łagodzenie wpływu zagęszczenia ruchu na drogach, — w zakresie infrastruktury morskiej priorytetowo traktowane powinno być wspieranie autostrad morskich, w tym żeglugi morskiej bliskiego zasięgu, ułatwianie rozwoju powiązań z zapleczem, a w szczególności opracowanie środków poprawiających ekologiczność żeglugi morskiej, — wprowadzenie nowych technologii i innowacji w celu propagowania paliw alternatywnych takich jak LNG i efektywnego energetycznie transportu morskiego. 	<p>V</p>						
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------	--	--	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> — w zakresie infrastruktury transportu lotniczego priorytetowo traktowane powinno być podniesienie poziomu równoważności i łagodzenie oddziaływania lotnictwa na środowisko, — w węzłach miejskich, powinno się dążyć do wspierania efektywnych miejskich systemów dostarczania towarów o niskiej emisji hałasu i dwutlenku węgla. 								
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 11 grudnia 2013 r. nr 1316/2013 ustanawiające instrument Łącząc Europę , zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010	<p>Cele wskazane w Rozporządzeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Przyczynianie się, zgodnie ze strategią „Europa 2020”, do inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez tworzenie nowoczesnych i wysoce efektywnych sieci transeuropejskich uwzględniających oczekiwane przyszłe przepływy ruchu, — Umożliwienie Unii osiągnięcie do 2020 r. poziomów docelowych w zakresie zrównoważonego rozwoju, w tym zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 20 % w porównaniu z poziomem z 1990 r. i zwiększenia efektywności energetycznej o 20 %, a tak że podniesienia udziału energii ze źródeł odnawialnych do 20 %, — Zapewnienie zrównoważonych i efektywnych systemów transportowych w długim okresie, umożliwiających dekarbonizację wszystkich rodzajów transportu przez przejście na innowacyjne, niskoemisyjne i energooszczędne technologie transportowe. — Przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, między innymi poprzez włączenie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych do sieci przesyłowej oraz poprzez rozwój inteligentnych sieci energetycznych i sieci przesyłowych dwutlenku węgla. 	V	V	V	V	V			

VII Ogólny unijny program działań w zakresie środowiska do 2020 r. <i>Dobrze żyć w granicach naszej planety</i> (7 EAP)	Zawiera następujące kierunki działań: <ul style="list-style-type: none"> — ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii, — przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną, — ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem presjami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu, — maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa Unii w zakresie środowiska poprzez lepsze wdrażanie tego prawodawstwa, — doskonalenie bazy wiedzy i bazy dowodowej unijnej polityki w zakresie środowiska, — zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki w zakresie środowiska i klimatu oraz podjęcie kwestii ekologicznych efektów zewnętrznych, — wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii, — zwiększenie efektywności Unii w podejmowaniu międzynarodowych wyzwań związanych ze środowiskiem i klimatem. Aktualnie trwają prace nad VIII EAP, który ma być ogłoszony w 2020 r.	V	V	V	V	V	V		
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	---	---	---	---	---	--	--

<p>Projekt decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r. (8 EAP) (COM (2020) 652 final)</p>	<p>Projekt Programu określa następujące priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> nieodwracalne i stopniowe ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne i inne pochłaniacze w Unii w celu osiągnięcia celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., wzmacnianie zdolności przystosowawczych, zwiększenie odporności i ograniczenie wrażliwości na zmianę klimatu, dążenie do modelu regeneracyjnego wzrostu, który daje planecie więcej niż sam bierze, oddzielenia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń na rzecz nietoksycznego środowiska, w tym powietrza, wody i gleby, oraz ochrony zdrowia i dobrostanu obywateli, ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz wzmocnienie kapitału naturalnego, zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich, promowanie zrównoważenia środowiskowego i ograniczenie największych presji środowiskowych i klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją, w szczególności w obszarze energii, rozwoju przemysłu, budownictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego. 	V	V	V	V	V		
<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europa, która chroni czyste powietrze dla wszystkich, t. zw. Pakiet czyste powietrze, (COM(2018) 330 final)</p>	<p>Pakiet zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> nowy Program czystego powietrza dla Europy z propozycją środków dla poprawy jakości powietrza w krótkim terminie oraz cele do 2030r., rewizję Dyrektywy pułapowej (zmiana protokołu z Goeteborga do Konwencji LRTAP), ograniczającą poważnie krajowe pułapy emisji zanieczyszczeń powietrza, propozycję nowej dyrektywy na temat redukcji emisji zanieczyszczeń ze średniej wielkości instalacji o mocy 1-50 MW. Proponowane Pakietem działania legislacyjne zostały zrealizowane. 	V		V	V	V		

<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów, Czysta energia dla wszystkich Europejczyków t. zw. Pakiet zimowy (COM(2016) 860 final)</p>	<p>Głównymi priorytetami pakietu są: wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz praw konsumentów, sprawiedliwe wsparcie wszystkich regionów tak, aby osiągnąć równomierny poziom wzrostu gospodarczego i równocześnie wyeliminować ubóstwo energetyczne. Realizacja tych celów ma umożliwić UE osiągnięcie przywództwa w realizacji celów Porozumienia Paryskiego.</p> <p>W ramach działań objętych pakietem zostało przyjętych szereg dokumentów. Mają one umożliwić osiągnięcie do 2030 roku głównych Unijnych celów energetycznych jakimi są m. in.: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o minimum 40%, osiągnięcie 32% udziału odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii brutto oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 32,5 % , jednocześnie zakładając, iż w 2030 r. zużycie energii pierwotnej nie będzie większe niż 1 273 Mtoe, co stanowi ok. 53,3 mln TJ. Ponadto przyjęto szereg innych dokumentów dotyczących m. in. zarządzania Unią Energetyczną, efektywności energetycznej budynków, emisji z transportu itp..</p>	<p>V</p>							
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------	--	--	--	--	--	--	--

<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów, EU Biodiversity Strategy for 2030, Bringing nature back into our lives (COM(2020) 380 final) https://eur-A10lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX:52020DC0380</p>	<p>Głównymi celami Strategii jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ustanowienie większej ogólnounijnej sieci obszarów chronionych na lądzie i morzu, w oparciu o istniejące obszary Natura 2000, ze ścisłą ochroną dla obszarów o bardzo wysokiej różnorodności biologicznej i wartości klimatycznej (minimum 30% powierzchni mórz i lądu w UE powinno podlegać ochronie, w ty 10% tych powierzchni powinno podlegać ścisłej ochronie). — Unijny plan odbudowy przyrody - szereg konkretnych zobowiązań i działań mających na celu przywrócenie zdegradowanych ekosystemów w całej UE do 2030 r. I zarządzanie nimi w sposób zrównoważony, uwzględniając główne czynniki utraty różnorodności biologicznej. — Zestaw środków umożliwiających niezbędne zmiany transformacyjne: uruchomienie nowych, wzmocnionych ram zarządzania w celu zapewnienia lepszego wdrażania i śledzenia postępów, poprawy wiedzy, finansowania i inwestycji oraz lepszego poszanowania natury w podejmowaniu decyzji publicznych i biznesowych. — Środki mające na celu rozwiązanie globalnego wyzwania w zakresie różnorodności biologicznej, pokazujące, że UE jest gotowa dawać przykład w kierunku pomyślnego przyjęcia ambitnych globalnych ram dotyczących różnorodności biologicznej na mocy Konwencji o różnorodności biologicznej. 		V	V					
<p>Agenda Terytorialna Unii Europejskiej W kierunku sprzyjającej społecznemu włączeniu, inteligentnej i zrównoważonej Europy zróżnicowanych regionów http://archiwum.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/planowanie/20140129_dokumenty/agenda_terytorialna_unii_europejskiej_2020.pdf</p>	<p>Celem dokumentu jest ochrona wysokiej wartości europejskich krajobrazów miejskich i wiejskich oraz poprawianie ich jakości. W tym zakresie wskazuje na potrzebę poprawy zarządzania i budowanie powiązań między ekologicznymi, krajobrazowymi i kulturowymi walorami regionów w tym: wspólne zarządzanie ryzykiem uwzględniające zróżnicowane specyficzne cechy geograficzne, włączanie systemów ekologicznych i obszarów chronionych, ze względu na ich wartości przyrodnicze, do sieci infrastruktury ekologicznej na wszystkich szczeblach.</p>	V		V	V	V	V		

Horyzont 2020 i Horyzont Europa	Horyzont 2020 – Program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji jest największym programem UE integrującym badania naukowe i innowacje z budżetem na lata 2014-2020 wynoszącym ok. 80 mld Euro. w ramach nowej perspektywy finansowej na nową wersję Programu – Horyzont Europa przewiduje się ok. 100 mld Euro. Aktualnie finansowane projekty dotyczą 3 głównych wzajemnie wspierających się priorytetów: doskonała baza naukowa, wiodąca rola w przemyśle oraz wyzwania społeczne. Konkursy dotyczące energii znajdują się w priorytecie Wyzwania Społeczne (Social Challenges) w temacie SC 3 bezpieczna, czysta i efektywna energia. Dostępne są również konkursy w tematach przekrojowych dotyczące: efektywności energetycznej, OZE, inteligentnej i czystej energii, inteligentnych systemów energetycznych, inteligentne miasta (smart cities), zero emisji ze źródeł węglowych itp. Wypracowane w ramach Programu innowacje mają wspierać m. in. transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz gospodarki obiegu zamkniętego.	V	V	V	V	V	V		
Biała księga w sprawie przyszłości Europy (2017)	W Białej księdze przedstawiono wizję rozwoju UE wg 5 scenariuszy. Stanowi ona wkład do dyskusji nad przyszłością Unii przed wyborami do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. Wskazuje na następujące najważniejsze kierunki: - rozwój wymiaru społecznego Europy, - pogłębienie unii gospodarczej i walutowej r., - wykorzystanie możliwości płynących z globalizacji, - przyszłość obronności w Europie, - przyszłość finansów UE.	V	V	V	V	V	V	V	V
Dokumenty strategiczne Polski									

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<p>Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej definiującym główny cel rozwoju jakim jest „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Cele szczegółowe to:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną, — Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, — Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, <p>Strategia określa nowe ramy dla polityk publicznych i jest podstawą do zmian w systemie zarządzania rozwojem kraju oraz do aktualizacji dokumentów strategicznych takich jak strategię, polityki i programy, we wszystkich dziedzinach gospodarki i życia społecznego.</p>	V	V	V	V	V	V	V	
Długookresowa strategia rozwoju kraju, Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności	<p>Wśród celów Strategia wymienia m.in.: wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochronę i poprawę stanu środowiska, wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego i wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>	V	V	V	V	V	V		

<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>Celem głównym dokumentu jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia szczegółowych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym. Jako najważniejsze instrumenty realizacji wskazuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> — planowanie przestrzenne w odniesieniu do zagospodarowania przestrzennego na poziomie kraju, regionu i lokalnym, w tym obszarów wydzielonych, np. funkcjonalnych, — regulacje prawne, — instytucje i rozwiązania organizacyjne determinujące sprawność i efektywność zarówno systemu planowania przestrzennego, jak i związanych z nim instytucji zajmujących się zagadnieniami rozwojowymi (planowaniem i realizacją), — działania o charakterze inwestycyjnym określone w ramach strategii i programów o horyzoncie średniookresowym i operacyjnym będące domeną różnych polityk publicznych. 	V	V	V				
--------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	---	---	--	--	--	--

Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030	<p>W strategii przedstawiono cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Obejmuje zakres:</p> <ul style="list-style-type: none"> — adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska, — przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych, — rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego, <ul style="list-style-type: none"> - wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarce, — rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach, — zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami, — przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych. 	V	V	V	V	V	V		
Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku	<p>Strategia wyznacza najważniejsze kierunki interwencji i działań w celu osiągnięcia celu głównego, jakim jest zwiększenie dostępności transportowej oraz bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Strategia ma się przyczynić do rozwoju transportu, jako jednego z elementów napędzającego rozwój gospodarki. Polski system transportowy ma być nowoczesny, wykorzystujący pojazdy bezemisyjne i niskoemisyjne, z nowymi rodzajami napędu, a także dążący do stopniowego rozwoju technologii automatyzujących. Strategia zakłada między innymi, rozwój łańcuchów ekomobilności w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, działania zmierzające do wymiany taboru wykorzystywanego do świadczenia usług publicznego transportu na ekologiczny i niskoemisyjny, wykorzystujący napęd elektryczny lub paliwa alternatywne. W tym celu przewiduje rozwój systemów ładowania i tankowania jednostek niskoemisyjnych.</p>	V							

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Celem głównym Polityki jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Cele szczegółowe uwzględniają najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający zharmonizowanie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Temat energii jest uwzględniony w kierunkach interwencji dotyczących likwidacji źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza. Określone są tu kierunki działań, które otrzymają wsparcie takie jak: inwestycje związane ze zwiększeniem udziału OZE, modernizację systemów elektrociepłowni, elektrowni i ciepłowni w celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, rozwój transportu niskoemisyjnego, zmniejszenie strat energii związanych z jej przesyłem oraz rozwój klastrów energii i transformacji gmin w samowystarczalne energetycznie.	V	V	V		V			
Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza	Celem głównym programu jest ograniczenie wielkości emisji substancji objętych krajowymi zobowiązaniami w zakresie redukcji emisji określonych w dyrektywie NEC, cel ten będzie zrealizowany przez wskazane działania i środki wynikające z polityk, planów, programów oraz przyjętych aktów prawnych. Program określa działania we wszystkich sektorach dla dotrzymania zobowiązań jw.	V							
Krajowy program ochrony powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.	Program m. in. obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> — Podniesienie rangi zagadnienia jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym, — Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza, — Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi, — Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza, — Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza. 	V							

Aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (V)	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. W ramach piątej aktualizacji planowane jest wybudowanie 116 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji na 1010 oczyszczalniach. Planowane jest również wybudowanie 14 661 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 506 km sieci istniejącej.	V	V						
Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)	Celem głównym dokumentu jest: zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Cele szczegółowe to: zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska, skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich, rozwój transportu w warunkach zmian klimatu, zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu, stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.	V	V	V	V				
Dokumenty strategiczne Białorusi									
Narodowa Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Republiki Białoruś na okres do 2030 r. (NSSD-2030) / Zatwierdzona protokołem z posiedzenia Prezydium Rady Ministrów Republiki Białoruś, 02.05.2017 r., Nie 10/. https://www.economy.gov.by/uploads/files/NSUR2030/Natsionalnaja-strategija-ustojchivogo-sotsialno-ekonomicheskogo-razvitiya-Respubliki-Belarus-na-period-do-2030-goda.pdf	Dokument określa kierunki stabilnego rozwoju trzech wzajemnie powiązanych i uzupełniających się komponentów: osobowość człowieka jako generator nowych idei - konkurencyjna gospodarka - jakość środowiska w warunkach zagrożeń i wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych w długim okresie. NSSD-2030 jest dokumentem stanowiącym podstawę do opracowania prognoz i programów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w średnim i krótkim okresie. NSDS-2030 to długofalowa strategia, która określa cele, etapy i kierunki przejścia Republiki Białorusi do społeczeństwa postindustrialnego oraz innowacyjny rozwój gospodarki, gwarantując jednocześnie wszechstronny rozwój jednostki, podnosząc poziom życia człowieka i zapewnienie korzystnego środowiska. Ma na celu wyeliminowanie istniejących nierównowag i stworzenie solidnych podstaw do dalszego zrównoważonego rozwoju opartego na unowocześnianiu systemu stosunków gospodarczych i efektywnym zarządzaniu na wszystkich poziomach terytorialnych w celu zrównoważenia rozwoju społecznego, gospodarczego i przyjaznego środowisku kraju.	V	V	V	V	V	V	V	V

Strategia ochrony środowiska Republiki Białorusi do 2025 roku / Zatwierdzona decyzją kolegium Ministerstwa Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska Republiki Białorusi, 28.01.2011, nr 8-P/ https://minpriroda.gov.by/ru/new_url_1670219329-ru/	Dokument określa priorytetowe kierunki polityki państwa w zakresie ochrony środowiska, których realizacja zapewni zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju w interesie społeczeństwa i jednostek. Strategicznym celem ochrony środowiska w perspektywie długoterminowej jest osiągnięcie jego wyższej jakości, zapewniającej ekologiczne warunki życia ludności, pomoc w rozwiązywaniu globalnych i regionalnych problemów środowiskowych, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Republiki Białorusi. Osiągnięcie tego celu powinno być zapewnione poprzez ograniczanie szkodliwego wpływu na środowisko, przywracanie naturalnych kompleksów, poprawę gospodarki odpadami, zapewnienie zrównoważonego rozwoju terytorialnego, zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, minimalizowanie wpływu na klimat i dostosowywanie się do jego zmian, planowanie działań ochrony środowiska z wykorzystaniem Technologii GIS i metody teledetekcji.	V	V	V					V
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	---	---	--	--	--	--	---

<p>Strategia gospodarowania zasobami wodnymi w kontekście zmian klimatycznych do 2030 roku (Water Strategy-2030) https://minpriroda.gov.by/uploads/files/Proekt-Strategii.pdf</p>	<p>Głównym celem dokumentu jest osiągnięcie długoterminowego bezpieczeństwa wodnego kraju dla obecnych i przyszłych pokoleń, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> — niezawodne zaopatrzenie ludności w wodę o standardowej jakości i bezpieczne odprowadzanie ścieków (w tym spływ powierzchniowy), przy jednoczesnym zapewnieniu finansowej dostępności usług wodociągowych i sanitarnych; — niezawodne zaopatrzenie sektorów gospodarki w wodę w wymaganych ilościach oraz bezpieczne odprowadzanie ścieków przemysłowych przy zapewnieniu ich regulacyjnego oczyszczania; — ochrona życia i mienia ludności i sektorów gospodarki przed negatywnym wpływem wód; — zapewnienie dobrego stanu (stanu) ekologicznego jednolitych części wód. <p>W ramach Strategii Wodnej 2030 zidentyfikowano następujące priorytetowe zadania:</p> <p>Zadanie 1. Do 2030 r. Zapewnić wszystkim powszechny i równy dostęp do bezpiecznej i przystępnej cenowo wody pitnej.</p> <p>Zadanie 2. Do 2030 roku zapewnienie ludności dostępu do odpowiednich i sprawiedliwych usług sanitarnych.</p> <p>Zadanie 3. Do 2030 r. Poprawa jakości wód naturalnych poprzez zmniejszenie zanieczyszczenia i zminimalizowanie zrzutów niebezpiecznych chemikaliów i materiałów, zatrzymanie zrzucania niewystarczająco oczyszczonych ścieków oraz zwiększenie ponownego wykorzystania wody (wykorzystanie sekwencyjne).</p> <p>Zadanie 4. Zwiększenie efektywności wykorzystania wody we wszystkich sektorach gospodarki i zapewnienie trwałego zaopatrzenia ludności w wodę.</p> <p>Zadanie 5. Wprowadzenie Zintegrowanego Zarządzania Zasobami Wodnymi (IWRM) na wszystkich poziomach, w tym współpracy transgranicznej.</p> <p>Zadanie 6. Zapewnienie ochrony i odbudowy ekosystemów wodnych.</p>	V	V	V		V			V
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	---	---	--	---	--	--	---

<p>Strategia adaptacji leśnictwa na Białorusi do zmian klimatycznych do 2050 roku http://climate.ecopartnerstvo.by/sites/default/files/2017-11/srategy_forest.pdf</p>	<p>Głównym celem tego dokumentu jest zminimalizowanie strat w leśnictwie w przypadku zmian klimatycznych i uzyskanie ewentualnych korzyści z tych zmian. Osiągnięcie tego celu obejmuje rozwiązanie szeregu zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> — analiza zmian klimatycznych i ich prognoza do 2050 roku; — ocena wpływu zmian klimatycznych na skład i strukturę lasów; — ocena wpływu działalności gospodarczej na skład i strukturę lasów; — analiza wpływu ekstremalnych zjawisk pogodowych na roślinność leśną; — opracowanie środków minimalizujących straty w leśnictwie podczas zmian klimatycznych i uzyskanie ewentualnych korzyści z tych zmian, a także zachowanie różnorodności biologicznej i genetycznej lasów. <p>Strategia powinna stworzyć podstawy dla rozwoju zrównoważonego leśnictwa, dostosowanego do ewentualnych zmian klimatycznych.</p>	V		V					
<p>Strategia adaptacji rolnictwa Republiki Białorusi do zmian klimatycznych do 2050 roku https://minpriroda.gov.by/uploads/files/4-Minselxozprod-Strategija-adaptatsii-s-x.pdf</p>	<p>Celem niniejszego dokumentu jest stworzenie podstaw do opracowania działań adaptacyjnych, mających na celu złagodzenie negatywnych skutków wpływu zmian klimatu na rolnictwo, zminimalizowanie ich kosztów klimatycznych, środowiskowych i społecznych, przy zachowaniu zrównoważonego rozwoju rolnictwa jako jednego z warunków dla stabilności kraju.</p>	V							

<p>Narodowa strategia rozwoju systemu obszarów szczególnie chronionych do 2030 r. / Zatwierdzona uchwałą Rady Ministrów Republiki Białoruś z dnia 02.07.2014 nr 649/ http://pda.government.by/upload/docs/file49546bb195494017.PDF</p>	<p>Dokument określa strategiczne kierunki kształtowania optymalnego systemu obszarów szczególnie chronionych (SPNA) Republiki Białorusi w celu zachowania naturalnych systemów ekologicznych, różnorodności biologicznej i krajobrazowej, zapewnienia równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych i zrównoważonego użytkowania obiekty flory i fauny oraz obszary przyrodnicze. Funkcje systemu SPNA są zdefiniowane następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ochrona różnorodności biologicznej, w tym dziedzictwa genetycznego; — utrzymanie jakości świeżej i otaczającego powietrza; — adaptacja do globalnych zmian klimatycznych, w tym zapobieganie niekorzystnym zjawiskom klimatycznym (powodzie (w tym powodzie roztopowe), pożary); — pochłanianie dwutlenku węgla (głównie przez mokradła i leśne systemy ekologiczne); — ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. <p>Strategia zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> — aktualny stan systemu SPNA; — główne problemy związane z funkcjonowaniem obszarów chronionych i sposoby ich rozwiązywania; — zasady, cele, zadania i perspektywiczne kierunki działań w zakresie rozwoju i zarządzania SPNA; — mechanizmy i oczekiwane rezultaty realizacji strategii. 	V		V		V			V
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---	--	---	--	---	--	--	---

<p>Strategia wdrażania Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia w krajach doświadczających poważnych susz i / lub pustynnienia, szczególnie w Afryce (UNCCD) / Zatwierdzona rezolucją Rady Ministrów Republiki Białorusi z dnia 29.04.2015 r. 361/ https://mshp.gov.by/documents/plan_t/ddd941160b83e526.html</p>	<p>Celem dokumentu jest ochrona i zrównoważone użytkowanie gruntów (w tym gleb), zapobieganie ich degradacji oraz wzrost produktywności, pozwalający na zapewnienie bezpieczeństwa narodowego i poprawę standardu życia ludności.</p> <p>Aby osiągnąć cele, konieczne jest wdrożenie środków w następujących głównych obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> — doskonalenie regulacji prawnych w zakresie przeciwdziałania degradacji ziemi; — doskonalenie systemu ewidencji gruntów podlegających degradacji; — zachowanie, poprawa stanu i racjonalne wykorzystanie naturalnych systemów ekologicznych, przywracanie zdegradowanych i przekształconych systemów ekologicznych; — zachowanie i wzmocnienie naturalnego potencjału zasobów glebowych; sprawne funkcjonowanie systemów rekultywacji; optymalizacja użytkowania gruntów rolnych; wdrażanie środków rolno-leśnych, przeciwoerozyjnych i innych, mających na celu ochronę gruntów przed degradacją; — opracowywanie i wdrażanie innowacyjnych technologii rolniczych; rozwój systemu rolnictwa ekologicznego; dostosowanie produkcji rolniczej na terenach skażonych radionuklidami; — spadek udziału gruntów podlegających degradacji; rekultywacja zniszczonych terenów; rekultywacja terenów narażonych na zanieczyszczenia chemiczne; — podnoszenie poziomu wiedzy naukowo-technicznej i świadomości ludności w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów ziemi i zapobiegania degradacji ziemi; realizacja współpracy międzynarodowej i regionalnej. 			V					
<p>Strategia ochrony i racjonalnego (zrównoważonego) użytkowania torfowisk / Zatwierdzona uchwałą Rady Ministrów Republiki Białoruś z dnia 30.12.2015 nr 1111/ https://www.minpriroda.gov.by/ru/news-ru/view/pravitelstvom-prinjata-strategija-ratsionalnogo-ispolzovanija-torfjanikov-1804/</p>	<p>Celem Strategii jest zapewnienie ochrony i użytkowania torfowisk w taki sposób i w tempie, które nie doprowadzą do ich zubożenia w perspektywie długoterminowej, a tym samym zachowanie ich zdolności do spełniania wymogów ekologicznych, ekonomicznych, estetycznych i innych z potrzeby teraźniejszości i przyszłości.</p>	V	V	V					

Krajowa strategia gospodarowania stałymi odpadami komunalnymi i surowcami wtórnymi Republiki Białorusi na okres do 2035 r. / Zatwierdzona uchwałą Rady Ministrów z 28.07.2017 nr 567/ http://www.government.by/upload/docs/filea1a9a20a06fc7fe5.PDF	Celem strategii jest określenie głównych kierunków minimalizacji szkodliwego wpływu stałych odpadów komunalnych (SMW) na zdrowie ludzi i środowisko; racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów i maksymalizację wydobycia składników zawartych w odpadach (materia organiczna, złom, papier, szkło, polimery, tekstylia, zużyte opony itp.), ich udział w obrocie gospodarczym jako dodatkowe źródła surowców; wprowadzenie nowoczesnych technologii zbierania odpadów, kompostowania odpadów biologicznych oraz wykorzystania MSW w postaci paliwa RDF, energii cieplnej i elektrycznej.			V					
Narodowa strategia rozwoju turystyki w Republice Białorusi do 2035 roku / Zatwierdzona w protokole z posiedzenia Międzyresortowej Ekspertckiej Rady Koordynacyjnej ds. Turystyki przy Radzie Ministrów Republiki Białoruś/ http://mogilev-region.gov.by/files/04-06-2020-3postanovlenie.pdf	Celem strategii jest maksymalizacja potencjału turystycznego Republiki Białorusi na rynku krajowym i zagranicznym w oparciu o celowe i skoordynowane działania organów państwowych, biznesu i obywateli.			V		V			V
Strategia innowacyjnego rozwoju kompleksu transportowego Republiki Białoruś do 2030 roku /Zatwierdzona zarządzeniem Ministerstwa Transportu i Łączności Republiki Białorusi z dnia 25.02.2015, nr 57/ https://www.rw.by/corporate/press_center/reportings_interview_article/2015/03/strategija_innovacionnogo_razv	Strategia określa długofalowe cele, zadania i kierunki innowacyjnego rozwoju różnych rodzajów transportu, z uwzględnieniem zapisów Narodowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Republiki Białoruś na okres do 2030 roku.	V							
Dokumenty strategiczne Ukrainy									

Strategia rozwoju Ukrainy do 2030 roku - dokument ma na celu osiągnięcie europejskiego poziomu życia i godnej pozycji Ukrainy w skali globalnej (projekt)	Strategia ma na celu stworzenie możliwości dla mieszkańców Ukrainy jako obywateli, jako przedsiębiorców i inwestorów. Wśród głównych zagadnień wymienić należy wysoką jakość opieki medycznej i edukacji, nowoczesną kulturę, czyste i bezpieczne środowisko, świadczenie usług zabezpieczenia społecznego, praworządność, sprawne otoczenie regulacyjne, stabilność makroekonomiczną, stabilną politykę rządu, korzystną politykę inwestycyjną i handlu zagranicznego, rozszerzenie Krajowy rynek. Rozdział „Jakość życia” obejmuje podsektor „Środowisko”, w którym znajdują się priorytety reformy polityki sektorowej, racjonalnego wykorzystania przyrody, wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju, przejścia na zieloną gospodarkę.	V	V	V		V	V		
Narodowa strategia rozwoju regionalnego 2021-2027 https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820	Niniejsza Strategia jest głównym dokumentem planistycznym realizacji sektorowych strategii rozwoju, koordynacji polityki publicznej w różnych obszarach, osiąganiu efektywnego wykorzystania zasobów państwowych we wspólnotach terytorialnych i regionach na rzecz społeczeństwa, jedności państwa, zrównoważonego rozwoju osad historycznych i zachowania tradycyjnego środowiska historycznego, środowiska naturalnego i zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych dla obecnych i przyszłych pokoleń Ukraińców.	V	V	V	V	V	V	V	
Strategia transportowa Ukrainy do 2030 roku http://publications.chamber.ua/2017/Infrastructure/UDD/National_Transport_Strategy_2030.pdf	Strategia ma na celu kompleksowe rozwiązywanie problemów występujących w sektorze transportowej i zawiera priorytety dla jego rozwoju, w szczególności w kontekście realizacji kursu integracji europejskiej i realizacji Układu Stowarzyszeniowego między Ukrainą a Unią Europejską oraz zmian w otoczeniu geopolitycznym w regionie. Wskazuje główne kierunki poprawy jakości usług transportowych, zbliża poziom ich świadczenia i rozwoju infrastruktury do standardów europejskich, zwiększa bezpieczeństwo i ogranicza negatywny wpływ na środowisko, odpowiada na potrzebę poprawy zarządzania, reformy administracyjnej i decentralizacji centralnych organów władzy wykonawczej, wprowadzenie polityki antykorupcyjnej, ładu korporacyjny w publicznym sektorze gospodarki.	V				V	V	V	

Koncepcja realizacji polityki państwa w zakresie zmian klimatu do 2030 r. https://www.kmu.gov.ua/npas/249573705	<p>Koncepcja ma na celu usprawnienie polityki państwa w zakresie zmian klimatycznych w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, stworzenia prawnych i instytucjonalnych warunków wstępnych dla stopniowego przejścia do rozwoju niskoemisyjnego z bezpieczeństwem gospodarczym, energetycznym i środowiskowym oraz poprawy dobrobytu obywateli. Określa podstawy do opracowywania projektów ustaw i innych rozporządzeń, strategii i planów działań w zakresie ich wdrażania dla różnych elementów polityki publicznej w zakresie zmian klimatu.</p>	V		V			V		
Narodowa strategia gospodarki odpadami na Ukrainie do 2030 roku https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text	<p>Strategia odnosi się do konieczności rozwiązania krytycznej sytuacji, która zaistniała przy wytwarzaniu, gromadzeniu, składowaniu, przetwarzaniu, utylizacji i unieszkodliwianiu odpadów, charakteryzującej się dalszym występowaniem zagrożeń środowiskowych. Strategia identyfikuje główne kierunki regulacji państwa w zakresie gospodarki odpadami w najbliższych dziesięcioleciach z uwzględnieniem europejskich podejść do gospodarki odpadami</p>	V			V		V		
Strategia rozwoju niskoemisyjnego Ukrainy do 2050 roku https://mepr.gov.ua/news/31815.html	<p>Strategia określa krajową wizję uzgodnioną przez zainteresowane strony, aby oddzielić dalszy wzrost gospodarczy i rozwój społeczny państwa od zwiększania emisji gazów cieplarnianych. Stanowi to podstawę do opracowania i wdrożenia instrumentów ekonomicznych wspierających przejście Ukrainy do rozwoju niskoemisyjnego, przyciągania innowacyjnych technologii i międzynarodowych środków finansowych oraz pozwoli na rozpoczęcie prac nad rewizją wkładu narodowego Ukrainy do Porozumienia Paryskiego.</p>	V	V				V		
Dekret Prezydenta Ukrainy „W sprawie celów zrównoważonego rozwoju Ukrainy do 2030 roku https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825	<p>Dekret ma na celu zapewnienie osiągnięcia globalnych celów zrównoważonego rozwoju oraz wyników ich adaptacji, z uwzględnieniem cech rozwojowych Ukrainy, określonych w Krajowym Raporcie „Cele Zrównoważonego Rozwoju: Ukraina”.</p>	V	V	V	V	V	V	V	

<i>Ustawa o podstawowych zasadach (strategii) polityki ekologicznej państwa Ukrainy do 2030 r.</i> https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text	Dokument określa podstawy, priorytety, zasady, narzędzia, cele i zadania polityki środowiskowej państwa. Pozwoli to na: Stworzenie efektywnego systemu dostępu do informacji / danych publicznych, zapewnienie przestrzegania publicznych praw środowiskowych w zakresie dostępu do informacji publicznej na temat ochrony środowiska oraz podniesienie poziomu świadomości ekologicznej obywateli Ukrainy; podniesienie stanu środowiska do poziomu, który jest bezpieczniejszy dla ekosystemów i ludności, przy uwzględnieniu europejskich wymogów dotyczących jakości środowiska; wyeliminowanie zależności procesu wzrostu gospodarczego od coraz większego wykorzystania zasobów naturalnych i energii oraz zwiększającego się poziomu zanieczyszczenia środowiska; zmniejszenie strat różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz stworzenie holistycznej i reprezentatywnej sieci ekologicznej.	V	V	V		V	V		
<i>Państwowy program rozwojowy Ukraińskich Karpat na lata 2020-2022</i>	Program wskazuje główne kierunki pobudzania aktywności gospodarczej w regionie, w szczególności poprzez rozwój infrastruktury i zbliżanie poziomu usług publicznych do standardów europejskich, poprawę bezpieczeństwa i ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko. Program jest głównym średniookresowym dokumentem rozwojowym regionu. Program ma na celu określenie priorytetów terenów górskich, stworzenie niezbędnych warunków organizacyjnych, prawnych i finansowych dla zrównoważonego rozwoju obszarów górskich Karpat ukraińskich, podniesienie ich konkurencyjności, poprawę jakości życia i dobrobytu ekonomicznego ludności.	V	V	V	V	V	V	V	V
<i>Koncepcja zwalczania degradacji gruntów i pustynnienia</i> (Działania miały obowiązywać w latach 2015-2020, ale dokument jest nadal aktualny) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-%D1%80#Text	Koncepcja ma na celu zwiększenie skuteczności polityki państwa w zakresie zwalczania degradacji gleby i pustynnienia, nadanie priorytetu działaniom w tym zakresie, wzmocnienie potencjału instytucjonalnego i poprawę koordynacji władz w odnośnej dziedzinie, a także zapewnienie realizacji przez Ukrainę zobowiązań jako strony Konwencji ONZ w sprawie zwalczania pustynnienia.	V	V	V			V		
<i>Strategia energetyczna Ukrainy do 2035 roku „Bezpieczeństwo, efektywność energetyczna, konkurencyjność”</i> https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text	Celem Strategii jest zaspokojenie potrzeb społeczeństwa i gospodarki w zakresie zasobów paliw i energii w sposób technicznie niezawodny, bezpieczny, oszczędny i przyjazny dla środowiska, aby zapewnić poprawę warunków życia społeczeństwa.	V					V		

